

Amb el *Nou Memory* Àngels Gonyalons s'ha confirmat com l'estrella del musical barceloní.

JOSEP AZNAR

La comèdia musical es consolida en l'escena catalana

De Broadway al Paral·lel

L'èxit recent de dos espectacles que han apostat per la fórmula del musical, *Flor de nit* de Dagoll-Dagom, i *Nou Memory* d'Àngels Gonyalons, demostra que aquest gènere és, ara per ara, el més apreciat pel públic català. No tot són, però, flors i violes.

En uns temps marcats per la crisi, de la qual el teatre ha estat una de les víctimes favorites, els espectacles musicals són els únics que han pogut col·locar en les seues taquilles el cartell de "no hi ha entrades". I això, en una cartellera com la barcelonina, no deixa de resultar quasi un miracle. Aquest passat Nadal eren precisament dos espectacles musicals, *Flor de nit*, de Dagoll Dagom, i el *Nou memory*, protagonitzat per Àngels Gonyalons junt amb l'espectacle de Lloïl Bertran, els favorits del públic. Tot això resulta més sorprenent en una escena com la catalana —i també l'espanyola— on la comèdia musical és un gènere relativament verge, tot i que hi ha hagut intents que no han acabat, però, de reeixir. Una altra qüestió són gèneres com la revista musical o el *music-hall*, que s'ha mantin-

gut, tant a Madrid com a Barcelona, sobretot gràcies a figures com Lina Morgan, Esperanza Roy o locals com El Molino.

Pel que fa a la comèdia musical, els grans èxits entre nosaltres han estat quasi sempre versions dels grans muntatges anglosaxons com en el seu moment *Jesus Christ Superstar* o *Evita*, de Lloyd Webber, o en aquests moments *Les Misérables*, sobre l'obra homònima de Victor Hugo. Pel contrari *Cabaret*, un musical de Broadway dels anys seixanta, dirigit per Bob Fosse que més tard s'encarregaria de traslladar-lo a la pantalla, no ha estat l'èxit esperat. En coproducció dels centres dramàtics de Barcelona i València i dirigit per Jérôme Savary, un dels noms més brillants de l'actual escena europea, l'obra ha passat amb més pena que glòria. Estrenada a Barcelona a finals de la tem-

porada passada, i amb una gran expectació inicial, va haver de retirar-se prematurament de la programació en un estiu olímpic. El seu pas pel Teatre Principal de València tampoc ha estat marcat per l'èxit, tot i que el muntatge ha merescut l'aplaudiment de la crítica. ¡I és el mateix muntatge que van poder veure els espectadors parisencs fa unes quantes temporades amb gran èxit!

EL 'BOOM' DE L'ÀNGELS

Per Àngels Gonyalons, "la gent no va al teatre" i, encara que *Memory* ha estat vista per més de 200.000 espectadors, considera "que la gent va a veure una figura que l'interessa o que és moda, però allò que es diu sortir per anar al teatre, no passa". "Aquí —diu— si la Isabel Preysler pugés a un escenari seria tot un èxit".

The *Virgo Visanteta Story*, un musical valencià sobre l'obra de Bernat i Baldoví.

ARXIU

Amb una trajectòria artística al costat de noms com Paco Morán, Irene Gutiérrez Caba o Dagoll Dagom, Àngels Gonyalons s'ha perfilat com una de les actrius més populars de l'actual escena catalana. Una popularitat en què la televisió ha fet un paper decisiu gràcies a la seua intervenció en el concurs *Betes i films*. Però ha estat en la comèdia musical on la Gonyalons ha consolidat el seu estatus. Primer en la formació Dagoll Dagom i obres com la celebrada *Mar i cel* o en *La botiga dels horrors*, una divertida comèdia sorgida en el *off-Broadway*, i amb una excel·lent adaptació de la companyia dirigida per Joan Lluís Bozzo. Després del seu pas pel teatre "gremial", protagonitzaria l'obra *Estan tocant la nostra cançó*, versió catalana de l'obra del mateix títol i amb música de Marvin Hamlisch. Dirigida per Ricard Reguant, l'obra coneixeria un inesperat èxit. El tàndem –sentimental i artístic– tornaria a incidir en el musical amb *Memory*, estrenat en 1991. I novament l'èxit va somriure la parella. Després d'una gira per Catalunya, l'obra ha tornat als escenaris barcelonins, al teatre Tívoli, amb noves cançons. L'espectacle condensa alguns dels millors números musicals de les obres del teatre londinenc i el Broadway novaiorquès dels últims anys. Per la Gonyalons, que en els últims temps els grans èxits teatrals siguen musicals és degut al fet que "el musical és un gènere fàcil d'empassar.

I també perquè s'ha maltractat molt el públic i l'han fet veure coses molt dures". "Va haver-hi una època –assenyala– en què només hi havia obres contemporànies o dramàtiques, i ha d'haver-hi de tot. La gent vol passar una bona estona, divertir-se, i el musical és ideal per a això".

Però no tot han estat èxits per al musical i obres com *La Lluna de València* han hagut de retirar-se de la cartellera precipitadament. Precisament aquestes dues

obres han estat dirigides per Ricard Reguant, director de *Memory*, un espectacle definit per ell com un pas endavant en la normalització del musical a Catalunya. Joan-Anton Benach, crític teatral de *La Vanguardia* i col·laborador de la secció de teatre d'EL TEMPS, opina: "No sé si podem parlar de normalització. Si mirem l'oferta, on han coincidit dos espectacles musicals d'èxit com *Flor de nit* i *Memory*, sí que es podria pensar en una normalització, ara bé, ja veurem en

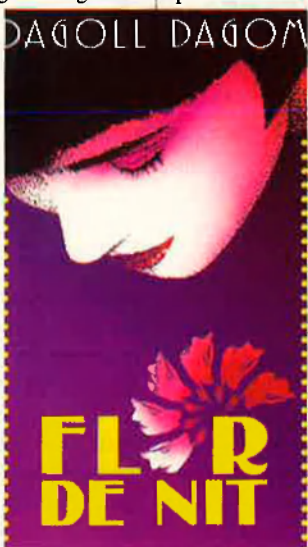
la pròxima temporada. Jo, més que de normalització, parlaria de viabilitat –continua Benach–, crec que els compositors, músics, adaptadors, lletristes han assolit un bon grau de maduresa, i això es pot veure en uns índexs de qualitat molt notables, i un exemple podria ser *Flor de nit*, l'últim espectacle de Dagoll Dagom."

Presentada en la temporada passada, *Flor de nit* continuava la línia oberta pel grup a partir de *Glups* o l'intent de realitzar una comèdia musical des de l'escena

barcelonina. A *Glups* va seguir *El Mikado*, una opereta que aleshores va trencar els esquemes artístics del grup fins aquell moment, però que representava una aposta decidida pel musical. Després d'aquesta opereta, tot un clàssic en els escenaris anglosaxons, va arribar-hi *Mar i cel*, un gran èxit artístic i de públic, i un musical *made in Catalonien*. Inspirada en l'obra del mateix títol d'Àngel Guimerà, el grup va comptar aquesta vegada amb la col·laboració de Xavier Bru de Sala en la part literària i del compositor Albert Guinovart en l'apartat musical. El resultat artístic i comercial de l'obra va ser prou estimulant perquè el grup continuara per aquesta via musical. D'altra banda, el grup sempre tenia l'opció de la versió castellana, i una plaça com la capital madrilenya, que sempre els havia respost excel·lentment.

FLOR DE NIT, MÚSICA I LLÀGRIMES

Estrenada a l'abril del 92, *Flor de nit* partia com un dels grans esdeveniments teatrals de la temporada barcelonina. En la part musical Joan Lluís Bozzo tornava a confiar en el compositor Àngel Guinovart mentre la literària se confiava a l'escriptor Manuel Vázquez Montalbán. Saludada com el repte més important del grup fins aquell moment, l'obra ha estat en el Teatre Victoria fins a principis del 93. Tot i que l'han vista més de 160.000 espectadors, els resultats comercials no han estat tan satisfactoris com anteriors muntatges. L'assistència de públic no ha servit per cobrir les despeses i ha deixat el grup en una posició delicada, encara que, com reconeixia el mateix Bozzo, "el grup, després de molts anys, té una es-

estructura prou sòlida". A banda dels problemes artístics de l'obra que no l'han feta tan atractiva com anteriors muntatges del grup, Bozzo es lamentava en declaracions a *La Vanguardia* de la competència per part de les companyies institucionals -Ministeri de Cultura-. Mentre que aquestes gaudeixen d'un circuit teatral, un muntatge com *Flor de nit*, que per les seues característiques necessita d'aquesta mateixa cobertura, ha vist com s'ha quedat fora del circuit. A més, segons Bozzo, fins i tot alguns programadors han considerat l'obra massa localista. Tot això ha portat el grup a renunciar a la gira prevista i a la versió castellana que havia preparat el mateix Vázquez Montalbán.

El fracàs de *Flor de nit* ha posat sobre la taula les dificultats d'aquests tipus d'espectacles. "Els problemes del musical -diu Joan-Anton Benach-, entre nosaltres no són tant de creació com de producció i distribució. Caldria veure un sistema de coproducció perquè després les obres puguin tenir una continuïtat". Mentrestant Dagoll Dagom prepara un espectacle antològic, un muntatge que li servirà per a recuperar els circuits teatrals on el grup sempre ha funcionat. Un espectacle que puga funcionar en tota classe d'espais, un espectacle en definitiva com en els vells temps.

A diferència de *Flor de nit*, obres com *Memory* o l'espectacle de Lloïl Bertran sí que han pogut presentar-se pels circuits teatrals catalans abans d'arribar a Barcelona. Uns espectacles que pel seu muntatge no presentaven les dificultats de l'obra de Dagoll Dagom. En el cas de *Memory*, l'obra, després d'estrenar-se al teatre Goya, va iniciar una gira per a presentar-se novament, amb una sèrie de nous números, en la capital catalana. Ara, després de la seua estada barcelonina en el Tívoli, farà una nova *tournee*, i a més, hi ha prevista la presentació a Madrid de la versió castellana per a la pròxima temporada. Però els projectes del tàndem Gonyalons-Reguant no acaben aquí; novament l'actriu apareixerà per la petita pantalla en una sèrie escrita expressament per a ella.

Igual que el *Nou Memory* de

la Gonyalons, l'espectacle de Lloïl Bertran ha estat una de les obres-vedette de la cartellera nadalenca barcelonina.

LLOÏL BERTRAN, 'SHOW-WOMAN'

La camaleònica actriu diu: "Els reis m'han portat el cartell de no hi ha entrades". No es pot qualificar de musical l'espectacle que l'actriu ha presentat al Teatre Condal. L'espectacle, que es titula *La Lloïl: un xou ben viu*, ha vist passar diferents directors com Joan-Lluís Bozzo i Ventura Pons, però va ser dirigit finalment per Josep M. Mestre, mentre que en el guió ha col·laborat Guillem Jordi Gralls. "No considero el meu un espectacle musical, tal com s'entén un espectacle d'aquestes característiques", diu l'actriu. "Crec que allò que jo faig se situa més aviat en un *show* amb cançons, imitacions, en la línia dels espectacles de cabaret, on el que compta és la comunicació directa amb el públic". Paradoxalment l'actriu veia que en els *bolos* es-

Lloïl Bertran fa imitacions-homenatges a cantants en *Un xou ben viu*.

ARXIU

tiuens els temes més musicals o de Broadway eren els que menys funcionaven, mentre que les imitacions que l'han fet tan popular en la petita pantalla connectaven amb el públic. En el seu espectacle la Lloïl realitza una sèrie d'imitacions-homenatges a cantants com Guillermina Motta, Marina Rossell o Núria Feliu, "una artista que ha estat pionera en la introducció dels grans estàndards del musical americà entre nosaltres amb les seues versions d'espectacles com *Cabaret*, *Mame*, *Sweet charity*, temes d'Irving Berlin, Cole Porter, i altres autors".

Pel que fa a l'escena valenciana, no sembla que el gènere musical visca els seus millors temps. Pel director Juli Leal "és sobretot un problema de falta de teatres". "A més -diu Leal- hi ha una mentalitat provinciana en el món institucional que només valora els espectacles de *qualité*. Tot i això la temporada passada s'estrenava una versió musical de l'obra de Bernat i Baldoví, *El virgo de Vicenteta*. L'obra, que ha estat de gira fins el desembre passat, ha realitzat més de 100 representacions. "Una xifra -diu Lluís Miquel, productor de l'obra- que no està gens malament per a un espectacle realitzat des d'ací".

El musical *Cabaret* no ha tingut l'èxit de la versió cinematogràfica.

ARXIU

Carles Gàmez